

Informatieblad Coachend lesgeven

Academie

Colofon

Auteur: Marloes van Willegen

Copyright © Faqta 2024 | Europalaan 400, 3526 KS Utrecht | www.faqta.nl

Er kunnen geen rechten worden ontleend aan de inhoud van dit document.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, geluidsband, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

De veranderende rol van de leerkracht

Bij een traditioneel klaslokaal denken we vaak aan een leerkracht die voor de klas staat, de groep leerlingen toespreekt en daarbij gebruikmaakt van het bord. De rol van de leerkracht is in deze context dan vooral de kennisexpert, met kennis over de Gouden Eeuw, de spijsvertering van het menselijk lichaam en fotosynthese. De leerkracht heeft bij deze manier van lesgeven echter weinig tijd over voor individuele begeleiding van leerbehoeften, zoals een leerling met dyslexie die extra lesmateriaal nodig heeft. Of een hoogbegaafde leerling die behoefte heeft aan meer uitdaging.

Onze huidige maatschappij vraagt steeds meer van ons. We moeten beschikken over veel kennis en is het beheersen van 21e-eeuwse vaardigheden erg belangrijk. Dit vraagt een andere manier van lesgeven. Door de rol als coach in te nemen, ondersteun je leerlingen bij het ontwikkelen van vaardigheden zoals creatief denken of samenwerken. Jij bent de coach van de leerlingen, je begeleidt en ondersteunt jouw leerlingen om samen de wereld en hun eigen talenten te ontdekken. Je loopt rond, observeert, voorziet de leerlingen van feedback, uitdaging of ondersteuning en beloont de leerlingen wanneer ze groei laten zien. Daarbij ontstaat ook de vraag: hoe beoordelen we deze ontwikkeling? In dit informatieblad lees je meer over de stappen die horen bij coachend lesgeven en hoe jij als leerkracht kunt groeien in het zijn van een coach.

Hoe word ik een coach?

Het ontwikkelen van een coachende rol als leerkracht is een vaardigheid en vereist dus oefening en tijd. Het coachen van leerlingen bestaat uit verschillende onderdelen. Deze zullen in de volgende paragraaf worden toegelicht. Een coach is iemand die leerlingen ondersteunt in de ontwikkeling van vaardigheden. Als coach begeleid en support je de leerlingen om de beste versie van zichzelf te worden en hun talenten te ontdekken. Kort gezegd:

“Iemand zo begeleiden dat de leerling eigenaar blijft van de beoogde verandering”

(Wij-leren.nl)

In de praktijk

De vaardigheid coachen kun je opdelen in kleinere deelvaardigheden. Als leerkracht voer je veel verschillende taken en rollen tegelijk uit wanneer je een klas vol leerlingen wil coachen.

Vaardigheden die hierbij komen kijken zijn:

- Observeren
- Differentiëren
- Begeleiden van ontwikkeling van vaardigheden
- Bevorderen van reflectie van de leerling
- Evalueren en beoordelen

Door deze vaardigheden afzonderlijk te oefenen en te verbeteren zal je je steeds verder ontwikkelen in jouw rol als coach. Je voert de vaardigheden nooit in een vaste volgorde uit en ze zijn ook niet ondergeschikt aan elkaar. Je kunt het vergelijken met het rijden van een auto: schakelen, kijken, gas geven en sturen zijn allemaal belangrijke vaardigheden die samen als geheel de auto besturen.

Je zet deze coachende rol in tijdens een Faqta les, bijvoorbeeld wanneer de leerlingen zelfstandig werken. Maar ook klassikaal kun je deze rol goed innemen. Daarnaast is een coachende rol gewenst wanneer leerlingen werken aan een eigen onderzoek. Je begeleidt je leerlingen door het onderzoeksproces. Lees hier meer over in ons informatieblad 'Onderzoekend leren'.

Geef jezelf de ruimte om de vaardigheden te oefenen en begin klein, bij een enkele leerling of een kleine groep. Breid daarna uit naar steeds een groter deel van de groep. Je kunt gebruik maken van onderstaande stappen en tips.

• Observeren

Het coachen start bij het observeren van je leerlingen. Wat gebeurt er in de klas? Hoe verloopt het samenwerken onderling? Let daarbij vooral op het gedrag van de leerling en luister actief. De non-verbale houding van een leerling kan veel vertellen. Is een leerling zich bijvoorbeeld aan het vervelen? Kan het zijn dat de samenwerking eenzijdig is en de andere leerling alle vragen beantwoordt?

Wanneer leerlingen zelfstandig werken met Faqta kun je de leerlingen monitoren met de 'Wie-is-waar' pagina. Op deze pagina vind je een dashboard met een overzicht van de voortgang van de leerlingen binnen jouw groep. Zo kun je zien waar je leerlingen aan werken, hoe ver ze zijn binnen een thema en hoeveel procent van de vragen ze goed, goed na correctie of fout hebben.

Ook kun je zien of ze bijvoorbeeld video's overslaan. Vergelijk deze resultaten altijd met de realiteit: klopt het beeld dat het dashboard geeft wat er daadwerkelijk gebeurt in de klas?

Voorbeeld

Tim werkt samen met Anne aan de tegels. Ze werken samen op één device en bekijken de video's en beantwoorden de vragen ook samen. Op het thema dashboard zie je dat alle vragen goed beantwoord zijn, de video's helemaal zijn bekeken en ze ook qua tempo voorlopen op de andere duo's. Wanneer je het duo observeert zie je dat Anne ijverig aan het werken is en Tim afgeleid is, hij zit met de buurman te kletsen. Wat doe je? Daarvoor gaan we naar differentiëren.

• Differentiëren

Door te observeren heb je misschien een aantal niveau- en tempo verschillen ontdekt in de klas. Met het dashboard heb je een goed beeld van de voortgang van de tegels bij de leerlingen. Nu kun je een strategie bedenken om de juiste leerlingen uit te dagen en anderen te ondersteunen. Je kunt bijvoorbeeld gebruik maken van hulpmiddelen zoals een werkblad, samenvatting, belangrijke woordenlijst, doeboekopdrachten, evaluatieblad of een eigen onderzoek. Je hebt de mogelijkheid om deze hulpmiddelen (digitaal of op papier) in te zetten waar nodig. Zorg dat je hulpmiddelen bij de hand hebt en deze kan inzetten waar nodig.

Maak ook bepaalde keuzes. Laat je bewust tempo-verschillen ontstaan in de klas? Of pak je liever klassikaal de les vaker terug om op één tempo te blijven werken? Laat je leerlingen samenwerken of volledig zelfstandig? Er is geen goed of fout: test met je leerlingen welke werkvorm voor jou en je groep werkt. Begin ook hier het liefst klassikaal en werk naar meer zelfstandigheid toe.

Welke hulpmiddelen kun je inzetten tijdens de les?

Werkblad

Geeft meer cognitieve uitdaging en verwerking van kennis.

Samenvatting

Beschrijft het volledige thema per deel en kan gebruikt worden voor het leren van de toets.

Belangrijke woorden

Kan worden ingezet om begrip en woordenschat te vergroten.

Verdiepingsvragen

Deze kun je inzetten om de leerlingen aan te zetten om na te denken over het onderwerp. Gebruik deze vragen bijvoorbeeld om een klassengesprek te starten of om een individuele leerling te laten nadenken over de stof.

Doeboekopdrachten

Geeft een mogelijkheid om te werken aan 21e-eeuwse vaardigheden zoals samenwerken of creatief denken én het verwerken van kennis.

Evaluatieblad

Dit hulpmiddel kan helpen om meer reflectiemomenten gedurende het thema te creëren. Daarnaast kijk je terug op een thema door het activeren van voorkennis door middel van een woordweb.

Eigen onderzoek

Dit kan zowel verdiepend als verbredend zijn. Leerlingen beantwoorden een voorbeeld onderzoeksvraag of bedenken een eigen leervraag. Met eigen onderzoek werken ze aan vaardigheden en verdiepen of verbreden ze een onderwerp met nieuwe kennis.

Bekijk het informatieblad 'Onderzoekend leren' voor meer informatie over het faciliteren van een eigen onderzoek.

Voorbeeld

Je hebt net geobserveerd dat Tim afgeleid is en Anne ijverig aan het werken is. In deze situatie zou een mogelijke strategie zijn dat je Tim vragen stelt over de lesstof. Heeft Tim meegekeken naar de video's? Zo niet, waarom niet? Is de stof te moeilijk of makkelijk? Anne heeft wel alle video's bekeken. Kan Anne Tim misschien helpen de video's beter te begrijpen? Laat Tim bijvoorbeeld een samenvatting schrijven over de video's, zodat hij aangezet wordt om actief te kijken naar de video's. Anne kan bijvoorbeeld meer profijt hebben aan een werkblad, waarmee ze meer uitgedaagd wordt.

● Begeleiden van ontwikkeling in vaardigheden

Wanneer je leerlingen aan de slag gaan met Faqta kun jij ze coachen om zichzelf uit te dagen, zowel op cognitief gebied als in het ontwikkelen van vaardigheden. Je daagt de leerlingen uit nieuwe dingen te leren. Je zorgt dat een leerling zelfvertrouwen opbouwt en zich veilig genoeg voelt om fouten te maken en grenzen te verleggen.

Jouw rol als leerkracht is om de leerlingen te coachen in de ontwikkeling van een steeds meer zelfstandige leerhouding. Gebruik daarbij bijvoorbeeld de instructietechniek 'scaffolding', hierbij pas je de instructie aan op het niveau van de leerling en laat de leerling geleidelijk meer zelfstandig taken uitvoeren. Naarmate de leerling steeds meer zelfstandig te werk kan gaan, bouw je je 'scaffold' (in het Nederlands 'steiger') af. Je blijft je leerlingen begeleiden aan de hand van feedback. Let hierbij op dat je feedback gericht is op het proces, help de leerling het de volgende keer beter te doen door bijvoorbeeld een tip te geven.

• Bevorderen van reflectie van de leerling, beoordelen & evalueren

Als leerkracht zie jij je leerlingen groeien. Maar hoe beoordeel je leerlingen voor deze groei? En hoe zorg je dat leerlingen steeds meer eigenaarschap krijgen over hun leerproces? Hiervoor is een summatieve beoordeling gewenst. Je wil de leerling voorzien van feedback om een bepaalde houding of vaardigheid verder te ontwikkelen. Dit is lastig te beoordelen of te sturen met een rapportcijfer.

Hoe beoordeel je een vooruitgang?

1. Maak de leerdoelen duidelijk, deze kunnen inhoudelijk zijn, op het gebied van persoonlijke ontwikkeling of een combinatie hiervan.
2. Verzamel bewijs over de resultaten. Maak aantekeningen van waarnemingen, gebruik toetscijfers, beoordelingen van presentaties, verzamel bijvoorbeeld doeboek opdrachten en laat leerlingen elkaar beoordelen.
3. Stel feedback op, wat heeft de leerling in een bepaalde periode bereikt? Wat ging goed en waar kan meer aandacht naartoe bij het volgende thema of periode?
4. Beoordeel de groei van een leerling, niet het niveau. Houdt bijvoorbeeld een kort coachgesprek met de leerling. Of schrijf een korte toelichting in plaats van een cijfer.

	Waar gaat de leerling naar toe?	Waar staat de leerling nu?	De weg naar het doel
Leerkracht	Leerdoelen duidelijk maken aan de hand van 'Dit ga je ontdekken' tegel	Bewijs verzamelen over de resultaten	Feedback geven die het leerproces stimuleert
Klasgenoot		Leerlingen activeren als leerbron voor elkaar	
Leerling		De leerling stimuleren om eigenaar van zijn eigen leerproces te zijn	

Voorbeeld

Na het bijsturen van het gedrag van Tim heeft hij een goede samenvatting geschreven over het thema. Echter haalt hij met de toets niet hetzelfde cijfer als Anne. Anne heeft een 9 en Tim een 6. Om Tim te belonen kun je zijn cijfer verhogen, omdat hij het leerdoel 'het maken van een goede samenvatting' behaald heeft. Of kies er voor helemaal geen cijfer te geven, je kunt de leerlingen ook voorzien van een korte toelichting op de voortgang van hun ontwikkeling de afgelopen periode.

Ontwikkelen van coaching vaardigheden

Het aanleren van coachende vaardigheden gaat geleidelijk. Ook helpt het om samen met je collega's te bespreken hoe jullie deze vaardigheden als team samen gaan ontwikkelen. Je kunt waarschijnlijk veel van elkaar leren. Evalueer het proces regelmatig in vergaderingen.

Wil je graag met je team werken aan je rol als coach met alle deelvaardigheden? Faqta biedt mogelijkheden tot trainingen voor de vaardigheid 'Coachend lesgeven', waarbij we alle bovengenoemde stappen doorlopen en oefenen met praktijkvoorbeelden. Zo kun je samen met je collega's de eerste stappen zetten van enkel kennisgerichte lessen naar bijvoorbeeld een meer zelfstandige leerhouding en kun je met je leerlingen werken aan vaardigheden. Coachend lesgeven is opgedeeld in 5 modules verdeeld over twee trainingen: een basis en een verdiepende training. In de eerste training ga je aan de slag met het observeren en differentiëren. We oefenen dit met elkaar met praktijkopdrachten. In de tweede training werk je aan het begeleiden, reflecteren en beoordelen van vaardigheden aan bod.

Wil je meer leren? Boek dan onze **teamtraining** of een plek in het **open programma: Coachend lesgeven - basis en/of verdieping**. Ga voor meer informatie naar <https://faqta.nl/academie>